Πλημμύρες – πυρκαγιές – κλιματική αλλαγή: Το ιστορικά επείγον και η Αριστερά

Αναδημοσίευση από το Commune.org.gr

Πάνος Κοσμάς

Γιατί και πώς στο διεθνές ραντεβού στις 24 Σεπτέμβρη πρέπει να είμαστε όλες και όλοι εκεί.

«Η ζωή στον πλανήτη μπορεί να ανακάμψει από μια μεγάλη κλιματική αλλαγή και να εξελιχθεί προς νέα είδη δημιουργώντας νέα οικοσυστήματα. Η ανθρωπότητα δεν το μπορεί».
(Σχέδιο έκθεσης της Ομάδας ειδικών του ΟΗΕ (IPCC ή GIEC), 6η έκθεση αποτίμησης, που αναμένεται για τον Φλεβάρη του 2022)

Μια οικολογική και κοινωνική καταστροφή: μέσα στον Αύγουστο κάηκαν τόσες εκτάσεις όσες την τελευταία δεκαετία και καταστράφηκε σημαντικό τμήμα του οικιστικού ιστού, του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου στις περιοχές που πρόσβαλαν οι πυρκαγιές. Ένας ακόμη «δείκτης» των σημαντικών συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, ελάχιστο μόνο διάστημα ύστερα από τις φονικές πλημμύρες που έπληξαν την κεντρική Ευρώπη του προηγμένου καπιταλισμού. Μια κυβέρνηση που εμπνέεται από τα προτάγματα της νέας δεξιάς η οποία αναδύθηκε με ορμή ύστερα από το Brexit και την άνοδο του Τραμπ: της κατάργησης όλων των εναπομεινάντων κανόνων και φραγμών που προστάτευαν το περιβάλλον (και την εργασία), της απόλυτης επιχειρηματικής ασυδοσίας (σε σχέση με περιβάλλον και εργασία), της υποτίμησης και απαξίωσης των δημόσιων υποδομών ακόμη και σε τομείς που είναι επιστημονικά πλέον τεκμηριωμένο ότι τα επόμενα χρόνια και δεκαετίες θα αντιμετωπίσουν αυξημένο «φόρτο» (περιβάλλον, υγεία). Μια κυβέρνηση που, ταυτόχρονα, συμμερίζεται απόλυτα το εγκληματικό διεθνές σχέδιο του «πράσινου» καπιταλισμού. Τέλος, μια αξιωματική αντιπολίτευση που ψέγει την κυβέρνηση για

ανικανότητα και «έλλειψη σχεδίου», που αποφεύγει επιμελώς να δεσμευτεί σε οτιδήποτε ουσιαστικό και καταφεύγει στα γνωστά, βαρετά και απαξιωμένα από τη μακρόχρονη χρήση προπαγανδιστικά τρικ. Τι και ποιοι στέκονται απέναντι; Τι θα έπρεπε να συγκροτηθεί στην απέναντι πλευρά;

Η οικολογική και κοινωνική καταστροφή

Έχουμε συνηθίσει να συνδέουμε τον ανταγωνισμό και τις στρατηγικές επιβίωσης των ειδών με το ζωικό βασίλειο. Ωστόσο, το ίδιο ακριβώς συμβαίνει στο φυτικό βασιλείου. Η πυρκαγιά είναι αναπόσπαστο τμήμα των διαδικασιών ανανέωσης της φύσης αλλά και των «στρατηγικών» επιβίωσης και ανταγωνισμού μεταξύ των φυτικών ειδών. Το πρόβλημα ωστόσο είναι ότι η ανθρωπότητα έχει εποικίσει τόσο ολοκληρωτικά και σε τέτοια «πυκνότητα» τον πλανήτη ώστε η φωτιά δεν επιτελεί απλώς την «αθώα» και φυσική της λειτουργία: καταστρέφει πλέον όλο και σημαντικότερο τμήμα των δημιουργημάτων του ανθρώπινου εποικισμού. Το πρόβλημα επίσης είναι ότι η καταστροφική της εμβέλεια αναβαθμίζεται διαρκώς σε επικινδυνότερα επίπεδα λόγω της κλιματικής αλλαγής. Σημαντικό τμήμα του ανορθολογικού και αχαλίνωτου υπερεποικισμού του πλανήτη από τον καπιταλισμό (κι όχι από τον «άνθρωπο») απειλείται πλέον σοβαρά. Αυτό μεταφράζεται όλο και περισσότερο, όλο και συχνότερα σε μαζικές καταστροφές των ανθρώπινων υποδομών, που είναι συνώνυμες με οικολογικές και κοινωνικές καταστροφές.

Μια τέτοια οικολογική και κοινωνική καταστροφή έζησαν χώρες της κεντρικής Ευρώπης (Γερμανία, Βέλγιο, Ελβετία) με τις φονικές πλημμύρες του φετινού καλοκαιριού. Μια τέτοια οικολογική και κοινωνική καταστροφή ζήσαμε στην Ελλάδα τον φετινό Αύγουστο. Δάση και καλλιεργήσιμες εκτάσεις κάηκαν σε έκταση πολύ μεγαλύτερη απ’ ό,τι «συνήθως», καθώς ο παρατεταμένος και με πρωτοφανείς υψηλές θερμοκρασίες καύσωνας μετέτρεψε δάση και δασικές εκτάσεις σε εύφλεκτη ύλη ακόμη και σε συνθήκες άπνοιας. Εκατοντάδες άνθρωποι ξεσπιτώθηκαν και, σε αντίθεση με τον πρωθυπουργικό κυνισμό ότι «τα σπίτια ξαναχτίζονται», δεν θα μπορέσουν να ξαναχτίσουν το σπίτι τους

ή θα «ματώνουν» για πολλά χρόνια για να το πετύχουν. Άνθρωποι έχασαν το φυτικό και ζωικό τους κεφάλαιο. Περιαστικά δάση-πνεύμονες και αναντικατάστατα στοιχεία της κλιματικής ισορροπίας (στην Αττική και αλλού) χάθηκαν και θα κάνουν δεκαετίες να ανακάμψουν. Τόποι διακοπών-δημόσια αγαθά για τους κατοίκους όλης της Ελλάδας, μετατράπηκαν σε κρανίου τόπους.

Γνωρίζουμε ότι για την αποκατάσταση τέτοιων καταστροφών ισχύει ο κανόνας της… ατομικής ευθύνης: όποιος/α μπορεί, θα αποκαταστήσει ό,τι και όσο μπορεί. Τα υπόλοιπα θα τα αναλάβει η ίδια η φύση, με τους δικούς ρυθμούς και τις δικές «προτεραιότητες» ή κάθε είδους «επενδυτές» και καταπατητές. Ο πλούσιος κάτοικος της Ιπποκράτειας Πολιτείας θα τα καταφέρει, ο φτωχός κάτοικος της Εύβοιας ή της Αττικής πολύ λιγότερο ή καθόλου. Οι πυρκαγιές δεν κάνουν ταξικές διακρίσεις, τα αποτελέσματά τους όμως έχουν ταξικό χαρακτήρα. Όσο για τα κυβερνητικά «μέτρα στήριξης», ένα κακόγουστο αστείο.

Δημόσια αγαθά
και δημόσιες υποδομές

Η ΝΔ με αρχηγό τον Μητσοτάκη κέρδισε τις εκλογές του 2019 μεταξύ άλλων και με ασύστολη πολιτική κερδοσκοπία πάνω στην καταστροφή και κυρίως τα δεκάδες θύματα της πυρκαγιάς στο Μάτι. Έστρεψε όλη της την κριτική στην ανικανότητα της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ να σώσει τις ανθρώπινες ζωές. Θεωρώντας ότι πήρε στη βάση αυτή την κυβερνητική εντολή, έπραξε τα… δέοντα: οργάνωσε έναν μηχανισμό… εκκένωσης απειλούμενων περιοχών, ο οποίος προφανώς ήταν επαρκής σε αυτό του το έργο στελεχωμένος μόνο με μπάτσους. Ο Μητσοτάκης δεν ήταν καν ειλικρινής όταν εκστόμισε την κυνική νεοφιλελεύθερη ατάκα «έχω βαρεθεί να ακούω ότι η λύση σε όλα τα προβλήματα είναι οι προσλήψεις»: με τις πράξεις του αποδεικνύει ότι πιστεύει ακριβώς πως η λύση σε όλα τα προβλήματα είναι οι προσλήψεις και μάλιστα οι μαζικές – αλλά μπάτσων! Είναι το δόγμα του ακραίου νεοφιλελευθερισμού αναβαπτισμένο στα νάματα της νέας δεξιάς: περισσότερο κράτος για την καταστολή και τις πολιτικές ελέγχου των μαζών, ολοένα λιγότερο κράτος για τις κοινωνικές

ανάγκες και υποδομές. Το κράτος καταστολής εξαιρείται από τον κανόνα του «λιγότερου» ακριβώς επειδή για τις κοινωνικές υποδομές και αγαθά αυτός ο κανόνας γίνεται απαραβίαστος.

Ωστόσο, δεν υπάρχουν καν ατομικά αγαθά και προς κατανάλωση εμπορεύματα χωρίς δημόσια αγαθά: ένας τόπος διακοπών υψηλού φυσικού κάλλους, που θα πωληθεί με τη μορφή ποικίλων υπηρεσιών επενδυμένων πάνω σε αυτόν δίκην παράγωγων προϊόντων, προϋποθέτει το δημόσιο αγαθό του δάσους ή της θάλασσας· και το «εμπόρευμα των εμπορευμάτων», η εργατική δύναμη, προϋποθέτει ένα ελάχιστο κοινωνικών υπηρεσιών και υποδομών για την αναπαραγωγή της. Σε όλους τους τομείς ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός συμπίεσε αυτό το ελάχιστο ως το οριακό σημείο όπου συσσωρεύονται τρομερά προβλήματα αναπαραγωγής, όχι μόνον για τις εργαζόμενες τάξεις αλλά πλέον και για το σύστημα. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη -και δεν είναι η μόνη- «επιχειρεί» σε αυτό το οριακό σημείο με το βλέμμα στην κατεύθυνση της πλήρους αποδόμησης και του χάους. Εξάλλου, έχει να φροντίσει και τις «ειδικές ανάγκες» του ελληνικού καπιταλισμού, που ταιριάζουν απόλυτα με την εκτεταμένη αποδόμηση των κοινωνικών υποδομών…
Δεν υπάρχουν όμως ή δεν μπορούν να διατηρηθούν δημόσια αγαθά χωρίς δημόσιες υποδομές: δημόσια έργα υποδομής, δημόσιες υπηρεσίες, δημόσιους υπαλλήλους που στελεχώνουν αυτές τις υπηρεσίες. Και όλα αυτά δεν υπάρχουν χωρίς επαρκή δημόσια χρηματοδότηση. Και είναι σκάνδαλο των σκανδάλων ότι η δαπάνη για τη δασοπυρόσβεση είναι μικρότερη από το κόστος του «μεγάλου περιπάτου» που εμπνεύστηκε αυτό το νεοφιλελεύθερο ψώνιο που λέγεται Κώστας Μπακογιάννης.

Το «επιτελικό» κράτος είναι μια άλλη πληγή: με τα χρόνια μάθαμε ότι επιτελικό σημαίνει «χειραφετημένο» από κάθε άποψη από τα προβλήματα που υποτίθεται ότι θέλει να λύσει και τους ανθρώπους που έχουν βιωματική σχέση ή συσσωρευμένες συγκεκριμένες γνώσεις πάνω σε αυτά τα προβλήματα. Ένα κράτος που συσσωρεύει γραφειοκρατική αποξένωση, άγνοια και αρτιοσκλήρωση, ακόμη και στο τεχνικό-τεχνολογικό επίπεδο, όπως απέδειξαν η τεχνογνωσία και τα τεχνικά μέσα της πυροσβεστικής

δύναμης από τη Ρουμανία.

Κάποτε η δασοπυρόσβεση ανήκε στη Δασική υπηρεσία, που ήταν στελεχωμένη με δασολόγους, ανθρώπους-γνώστες των περιοχών που ήταν εντεταλμένοι να προστατεύουν, της χλωρίδας και πανίδας τους, της εδαφομορφολογίας τους. Για να υπηρετήσει προεκλογικές ανάγκες της στιγμής, ο «εκσυγχρονιστής» Κ. Σημίτης ενέταξε-υπήγαγε τη δασοπυρόσβεση στο Πυροσβεστικό Σώμα. Κάποτε, αλλά και τώρα και πάντα, υπήρχαν και θα υπάρχουν άνθρωποι που θα θέλουν να σώσουν το σπίτι τους, το χωριό τους, την περιοχή τους. θα υπάρχουν άνθρωποι αλληλέγγυοι που θα θέλουν να αγωνιστούν για να σώσουν σπίτια, χωριά και περιοχές που δεν είναι δικά τους. Το «επιτελικό» αστικό κράτος, «λιγότερο», απαίδευτο, κυνικό, αποξενωμένο από τις πηγές και τις σχέσεις με το συγκεκριμένο, με φθίνουσες και ανεπαρκείς υποδομές, με κομματικές δεσπόζουσες των κομμάτων εξουσίας, θα είναι ξένο και εχθρικό με όλα αυτά – εξ ορισμού ανίκανο να αντιμετωπίσει τα προβλήματα κοινωνικής αναπαραγωγής σε μια εποχή που αυτά διογκώνονται.

Επειδή λοιπόν τα σημαντικά ζητήματα είναι τα δημόσια αγαθά και οι δημόσιες υποδομές, και δι’ αυτών η επαφή με το συγκεκριμένο, η εδαφικοποίηση μέσω αυτών που γνωρίζουν αλλά και με τον κόσμο της αλληλεγγύης, όλα τα «σφυριά» πρέπει να χτυπήσουν εδώ:

- Επαναφορά της δασοπυρόσβεσης στη Δασική Υπηρεσία και επείγουσα στελέχωσή της – εξοπλισμό της με σύγχρονα τεχνικά μέσα.
- «Αγορά» -μάλλον αγορές- «του αιώνα» για κάθε είδους δημόσιες υποδομές για την αντιμετώπιση των ακραίων καιρικών φαινομένων.
- Μαζικές προσλήψεις και σύσταση όλων των απαραίτητων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των ποικίλων συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.
- Δημόσια ερευνητικά προγράμματα μέσω των πανεπιστημίων και των δημόσιων ερευνητικών κέντρων για τις συγκεκριμένες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής πάνω στην

πανίδα και τη χλωρίδα στον ελλαδικό χώρο.
- Σχέδιο ριζικής -σταδιακής ασφαλώς- αναδόμησης του οικιστικού ιστού σε σχέση με τις δασικές εκτάσεις, σχέδιο αναδάσωσης -κι όχι απλώς δεντροφύτευσης- των καμένων περιοχών.
- Αποκλεισμός της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και των ΣΔΙΤ από όλα αυτά.

Κυβέρνηση και ΣΥΡΙΖΑ

Η κυβέρνηση αλλά και η υποτιθέμενη «εν αναμονή κυβέρνηση», ο ΣΥΡΙΖΑ, πρόλαβαν να τοποθετηθούν με τις άμεσες προτάσεις τους – και τα συμπεράσματα είναι απογοητευτικά, αν και αναμενόμενα:Η κυβέρνηση εξήγγειλε μέτρα στήριξης προς τους πληγέντες που συνιστούν κοροϊδία και έχουν οριζόντιο (χωρίς εισοδηματικά κριτήρια), άρα ταξικό χαρακτήρα: ο πλούσιος κάτοικος της Ιπποκράτειας Πολιτείας θα πάρει 20.000 για το κατεστραμμένο του σπίτι και την οικοσκευή του – ένα «επίδομα» που δεν του χρειάζεται, καθώς έχει τα μέσα να ξαναχτίσει το σπίτι του. Ο φτωχός κάτοικος της Αττικής ή της Εύβοιας θα πάρει το ίδιο ποσό, αλλά που είναι εντελώς ανεπαρκές για να ξαναχτίσει το σπίτι του. Και η ύψιστη κοροϊδία: το 20% θα είναι χαμηλότοκο δάνειο με την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου!

Η κυβέρνηση, ωστόσο, κατέθεσε και μια διαρθρωτικού τύπου πρόταση, πλήρως αντιπροσωπευτική της ακραίας νεοφιλελεύθερης λογικής της: ιδιώτες ή ιδιωτικοί φορείς να γίνουν ανάδοχοι καμένων εκτάσεων και να τις «αποκαταστήσουν» κατά το δοκούν (και με το αζημίωτο)! Ακόμη και τη στιγμή των αδιάσειστων αποδείξεων για την ανεπάρκεια των δημόσιων υποδομών, η πρώτη σκέψη του καλού μαθητή της θάτσερ είναι να αναλάβουν δράση ιδιώτες επιχειρηματίες ή φορείς ιδιωτικών συμφερόντων…
Απόλυτη νεοφιλελεύθερη συνέπεια -όπως αναμενόταν- και όσον αφορά τα μέτρα στήριξης των εργαζομένων που έχασαν τη δουλειά τους επειδή οι επιχειρήσεις στις οποίες εργάζονταν καταστράφηκαν μερικώς ή ολοσχερώς από τις πυρκαγιές: το νεοφιλελεύθερο «επιτελικό κράτος» τους μετατρέπει σε επιδοματούχους είτε του ταμείου ανεργίας είτε του κατώτατου

μισθού για λίγους μήνες.(1)

Για τον γενικότερο σχεδιασμό (η κυβέρνηση… απείλησε ήδη με θεσμικές αλλαγές όσον αφορά τα σχετικά ζητήματα) δεν πρέπει να υπάρχει οποιαδήποτε αυταπάτη: θα είναι απολύτως σύμφωνος με την εγκληματική στρατηγική του «πράσινου καπιταλισμού» και μάλιστα σε ακόμη πιο επιθετική εκδοχή.

Αν ο Μητσοτάκης πράττει τα απολύτως αναμενόμενα, ο Τσίπρας είναι εξίσου αποφασισμένος να μη μας… εκπλήξει. Ο αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ «δεν μπορεί να μην είναι ο εαυτός του». Δεν μιλούμε εδώ για κάποιου είδους προσωπική ιδιοσυγκρασία –παρόλο που κι αυτή παίζει τον ρόλο της- αλλά για την πολιτική ταυτότητα που… σφυρηλάτησε ανεπίστρεπτα με τη μνημονιακή εξαλλαγή και προδοσία του Ιουλίου 2015. Αποδεικνύεται τώρα ότι το 2015 διαρκεί πολύ! Με τις 7 προτάσεις του(2) κατά τη συνέντευξη Τύπου που έδωσε στις 9 Αυγούστου ο Αλέξης Τσίπρας απέδειξε ότι είναι αποφασισμένος:

- Να δρα σαν αποσβεστήρας της δυσαρέσκειας των εργαζόμενων τάξεων και της νεολαίας κι όχι σαν επιταχυντής και καταλύτης. Να μην υιοθετεί ούτε την οργή ούτε τα αιτήματα των κινημάτων αντίστασης, να μην αναλαμβάνει δεσμεύσεις, αλλά να ξενερώνει ξανά και ξανά – και μέχρι θανάτου. Να υποκαθιστά τα πάντα με εκσυγχρονισμένες πλην ξεθυμασμένες εκδοχές στερεότυπων προπαγανδιστικών σχημάτων.
- Να υπηρετήσει με πλήρη συνέπεια τη στρατηγική του «ώριμου φρούτου», αναμένοντας ησύχως και φρονίμως τη σειρά του για να αναλάβει κυβερνητικά καθήκοντα χωρίς να βιάζεται ή να «εκβιάζει» τους ρυθμούς…
- Να κυβερνήσει ξανά μαζί με άλλους – αν το 2015 θεώρησε απαραίτητη την καθεστωτική «εγγύηση» του Πάνου Καμένου και του Προκόπη Παυλόπουλου και αν το κόμμα ΣΥΡΙΖΑ έμαθε πρώτη φορά γι’ αυτά όταν… ανακοινώθηκαν, πόσες πιθανότητες υπάρχουν να μην το ξανακάνει;
- Να μην διακινδυνεύσει ξανά χάσματα ανάμεσα στα (προεκλογικά) λόγια και τα (κυβερνητικά) έργα, με τη

μόνη μέθοδο που μπορεί να το πετύχει: να προσαρμόσει τον πολιτικό και προγραμματικό του λόγο στα όρια ενός ήπιου νεοφιλελευθερισμού – και στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της, στα όρια της στρατηγικής του «πράσινου καπιταλισμού».

- Κατά την παρουσίαση των «7 προτάσεων» (που είναι κενές περιεχομένου και η κριτική τους θα ήταν μια οδηνηρή άσκηση… αυτοπειθαρχίας) επαλήθευσε με τρόπο αδιαμφισβήτητο όλα τα παραπάνω. Αρκεί να πούμε ότι ακόμη και οι λέξεις «δημόσιο», «δημόσιες υπηρεσίες», «δημόσιες υποδομές» κ.λπ. απουσίαζαν παντελώς, το ίδιο και οι λέξεις «δημόσια χρηματοδότηση» (η μόνη σχετική αναφορά στις «7 προτάσεις» ήταν η χρηματοδότηση του σχεδίου αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής με τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης…). Δεν υπήρχε καν οποιαδήποτε αναφορά, έστω γενικόλογη, στην ανάγκη για ενίσχυση του πυροσβεστικού στόλου και της Πυροσβεστικής! Όσο για την κλιματική αλλαγή, η αναφορά ήταν να μην χρησιμοποιηθεί από την κυβέρνηση σαν άλλοθι! Αντίθετα, περίσσευσαν οι αναφορές σε «Εθνικές» επιτροπές και σχέδια, αλλά και στην «εθνική συνεννόηση»… Απολύτως λογικό λοιπόν ότι κέρδισε επάξια τον καλό λόγο του Μητσοτάκη στο υπουργικό συμβούλιο…

Η κλιματική αλλαγή: εφιάλτης ιστορικής κλίμακας

Ωστόσο, αν αρκούμασταν σε όσα ήδη είπαμε, δεν θα είχαμε πει καν τη μισή αλήθεια· θα είχαμε υποκύψει στα θέλγητρα και τις ευκολίες των στενών εθνικών οριζόντων και των άμεσων πολιτικών σκοπιμοτήτων, «εθνικοποιώντας» τη συζήτηση για ένα ζήτημα κατεξοχήν διεθνές, πλανητικό και μάλιστα ιστορικών διαστάσεων!

Πρέπει λοιπόν να μιλήσουμε -και να εντάξουμε εκεί όλα τα προηγούμενα- για την κλιματική αλλαγή.

Στον δημόσιο λόγο η κλιματική αλλαγή σχεδόν ταυτίζεται με τα ακραία καιρικά φαινόμενα, δηλαδή ένα μικρό μόνο τμήμα των -άμεσων- συνεπειών της. Εν ολίγοις ταυτίζεται με τις πυρκαγιές,

τις πλημμύρες και τους τυφώνες. Δεν είναι λίγα ούτε αμελητέας σημασίας, αλλά η εστίαση μόνο σε αυτά είναι εντελώς παραπλανητική, συνιστά συνειδητά ή αθέλητα υποβάθμιση της ιστορικής κλίμακας του ζητήματος, της ανεξάντλητης ποικιλίας και της καθολικότητας των συνεπειών του.

Ωστόσο, οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες και οι τυφώνες κερδίζουν τα φώτα της δημοσιότητας για έναν σημαντικό λόγο: διότι εμπίπτουν άμεσα στην κλίμακα της κοινής εμπειρίας, προκαλούν δέος με τον «ακραίο» χαρακτήρα τους, εκθέτουν ξανά και ξανά την αδυναμία των κυβερνήσεων και των κρατικών μηχανισμών να προστατεύσουν τους πολίτες από τις συνέπειές τους, κεντρίζουν την κοινωνική οργή (που μετατρέπεται με διάφορους τρόπους σε αντικυβερνητική), καθιστούν δημοφιλείς αν όχι αυτονόητες ιδέες όπως η ενίσχυση των δημόσιων υποδομών, προσφέρουν στον αντικαπιταλισμό το τεκμήριο του ρεαλισμού. Έχουν δηλαδή καταλυτική επίδραση στις άμεσες ιδεολογικές και πολιτικές διεργασίες.

Όσον αφορά λοιπόν τη γενικότερη διάσταση της κλιματικής αλλαγής, το προσχέδιο συμπερασμάτων της Διακυβερνητικής την αποδίδει με μια κεντρική έννοια: η κατάσταση είναι στο όριο να μετατραπεί σε μη αναστρέψιμη!

Για να έχουμε μια πιο παραστατική και συγκεκριμένη ιδέα για τι μιλάμε, ιδού ένα πρόχειρο απάνθισμα των καταστροφών που τείνουν να κλιμακωθούν και να γίνουν (αν δεν έχουν γίνει ήδη) μη αναστρέψιμες:

- Η συχνότητα των πυρκαγιών και των τυφώνων θα αυξηθεί, ενώ η ένταση και τα καταστροφικά τους αποτελέσματα θα πολλαπλασιαστούν.
- Εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι θα εκτοπιστούν πριν φτάσουμε στο 2050.
- Η ερημοποίηση και η λειψυδρία θα επεκταθούν επικίνδυνα σε μεγάλες εκτάσεις του πλανήτη.
- Ο αριθμός των υποσιτισμένων παιδιών θα αυξηθεί κατά 20.000.000 πριν φτάσουμε στο 2050.

- Θα υπάρξει μεγάλη εξάπλωση του δάγκειου πυρετού και της ελονοσίας, ενώ η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας και της υγρασίας θα αυξήσουν επικίνδυνα τα γενικά επίπεδα νοσηρότητας – μην ξεχνάμε ότι έχει ήδη αποδειχθεί ότι οι συνθήκες που δημιουργεί η κλιματική αλλαγή ευθύνονται και για την εξάπλωση των ζωονόσων, μεταξύ άλλων και της covid-19.
- Πάνω από τα 120 από τα πλέον ιστορικά μέρη του κόσμου θα εξαφανιστούν κάτω από τη στάθμη της θάλασσας και κάποια από τα μικρά νησιωτικά έθνη θα εξαφανιστούν.
- Η υπερθέρμανση των ωκεανών στο υπόλοιπο του 21ου αιώνα θα είναι πιθανόν 2 μέχρι 4 φορές πιο μεγάλη από ό,τι στην περίοδο 1971-2018. Η αύξηση της θερμοκρασίας των ωκεανών και συναφώς η οξίνιση και η αποξυγόνωσή τους θα συνεχιστούν με ρυθμούς 2 με 4 φορές μεγαλύτερους σε σχέση με την περίοδο 1971-2018, με φοβερές συνέπειες για τη θαλάσσια ζωή που θα χρειαστούν χιλιάδες χρόνια για να αναστραφούν.

Το ερώτημα πόσο σύντομα θα συμβούν όλα αυτά είναι παραπλανητικό: συμβαίνουν ήδη σε «ήπιους» ρυθμούς, που κλιμακώνονται με τρόπο που διαψεύδει όλες τις αισιόδοξες προβλέψεις και τείνουν να αποκτήσουν μη αναστρέψιμη δυναμική. Ο Ντανιέλ Τανούρο περιγράφει με ενάργεια και με υψηλή επάρκεια «ειδικών γνώσεων» την καταστροφική δυναμική.(3)

Ο καπιταλισμός σε στρατηγικό αδιέξοδο,
η ανθρωπότητα σε κίνδυνο

Ας πάμε τώρα στο ζουμί, στη μεγάλη εικόνα. Με τι έχουμε να κάνουμε; Με την ανοιχτή «ρήξη» ανάμεσα στον καπιταλισμό και τη φύση! Μερικοί αιώνες καπιταλιστικής συσσώρευσης, μερικοί αιώνες δράσης του κεφαλαίου σαν αδηφάγου και ανεξέλεγκτης κοινωνικής δύναμης, έχουν οδηγήσει τα οικοσυστήματα στο πλαίσιο των οποίων οργανώνεται η ζωή στον πλανήτη Γη στα όρια της κατάρρευσης. Δεν είναι το ζήτημα τι θα συμβεί στη φύση καθαυτή, αλλά τι θα συμβεί στα ανθρώπινα οικοσυστήματα και κατά πόσο ο πλανήτης θα παραμείνει αξιοβίωτος για το ανθρώπινο

είδος.

Η Αριστερά, τουλάχιστον αυτή που τιμά τις αφετηρίες και την ιστορική της διαδρομή, είχε συγκροτηθεί πάνω στον γενικό άξονα της χειραφέτησης των εργαζόμενων τάξεων από το κεφάλαιο σαν ανεξέλεγκτη κοινωνική δύναμη που απαξιώνει-καταστρέφει τα δικαιώματα και τους όρους ζωής τους. Δεν επρόκειτο απλώς για μια κοινωνική ατζέντα διεκδικήσεων (οικονομισμός), αλλά για ιστορικό χειραφετητικό σχέδιο. Τώρα όμως είμαστε στην ιστορική στιγμή που η βίαιη ρήξη του καπιταλισμού με τη φύση κάνει υποχρεωτικό -και ευπρόσδεκτο!- τον εμπλουτισμό του ιστορικού σχεδίου της ανθρώπινης χειραφέτησης με τους προβληματισμούς, τα ζητήματα, τα αιτήματα και την κουλτούρα που αφορούν στην κλιματική κρίση. Πρόκειται για τον διεθνισμό ως άμεση αναγκαιότητα και ως πλάνο ανασυγκρότησης των ανθρώπινων κοινωνιών σε νέες βάσεις και σε πλανητική κλίμακα. Πρόκειται για την αναδιατύπωση του «σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα» πάνω σε ένα νέο καμβά: για να αποφευχθεί η ιστορική δυστοπία του πλανήτη Γη που καταντά αβίωτος.

Ο αστικός υλισμός (να μαστιγώσουμε τη φύση και τους εργαζόμενους για τη μεγιστοποίηση του κέρδους) είναι λοιπόν ο κοινός παρονομαστής της κοινωνικής και οικολογικής δυστοπίας.

Το «τρελό φορτηγό» που λέγεται καπιταλισμός δεν πρόκειται για κανένα λόγο να τραβήξει χειρόφρενο. Θα συνεχίσει με τα φρένα σπασμένα να τσαλαπατά τους μισθωτούς σκλάβους του και τις προϋποθέσεις αναπαραγωγής των οικοσυστημάτων με στοιχειωδώς αξιοβίωτο για το ανθρώπινο είδος τρόπο. Όμως, η φύση δεν γνωρίζει από καταστολή και μεθόδους ιδεολογικής παραπλάνησης. Έχει «δυστροπήσει» για τα καλά και «απειλεί» με καταστροφική αντεπίθεση ενάντια τα δημιουργήματα του ανθρώπινου πολιτισμού. Ο Ξέρξης δεν κατάφερε να συνετίσει τον Ελλήσποντο… μαστιγώνοντάς τον, και ο καπιταλισμός δεν μπορεί να μαστιγώσει τη φύση για να τη… συνετίσει.
Τι θα κάμει; Με τα λόγια του Τανούρο:(3)

«Είναι ευνόητο ότι οι άρχοντες του κόσμου δεν έχουν καμιά

διάθεση να αφανίσουν τον καπιταλισμό… Τότε, τι θα κάνουν; Ας αφήσουμε στην άκρη τους κλιματο-αρνητές του είδους Τραμπ, αυτούς τους οπαδούς του Μάλθους που ποντάρουν σε έναν ορυκτό νεοφασισμό, σε μια βουτιά στη πλανητική βαρβαρότητα στην πλάτη των φτωχών. Ας αφήσουμε στην άκρη τους Musk και τους Bezos, αυτούς τους χυδαίους δισεκατομμυριούχους που ονειρεύονται να εγκαταλείψουν το καράβι Γη που δεν είναι πια βιώσιμο εξαιτίας της απληστίας που χαρακτηρίζει αυτά τα καπιταλιστικά τρωκτικά. Ας επικεντρωθούμε στους άλλους, τους πιο πονηρούς, εκείνους και εκείνες -τους Μακρόν, Μπάιντεν, Φον ντερ Λάιεν, Τζόνσον, Σι Ζιπινγκ…- που θα τσακωθούν μεταξύ τους σαν ληστές προκειμένου η συμφωνία της Γλασκώβης να τους ευνοήσει απέναντι στους ανταγωνιστές τους, αλλά που θα μονιάσουν μπροστά στα ΜΜΕ για να προσπαθήσουν να μας πείσουν ότι ‘‘όλα είναι υπό έλεγχο’’.

Τι προτείνουν αυτοί οι κύριοι και κυρίες για να αποφύγουν την παραπάνω εναλλακτική λύση; Καταρχήν, βεβαίως, την ενοχοποίηση των καταναλωτών, που διατάσσονται «να αλλάξουν τις συμπεριφορές τους»… επί ποινή κυρώσεων. Κατόπιν, ένα σύνολο κόλπων και τεχνασμάτων, μερικά από τα οποία είναι ξεκάθαρα χονδροειδή (όπως π.χ. να μη λαμβάνονται υπόψη οι εκπομπές των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών), και άλλα πιο εκλεπτυσμένα -αλλά όχι πιο αποτελεσματικά (για παράδειγμα, ο ισχυρισμός ότι η φύτευση δέντρων-στον παγκόσμιο Νότο- θα επέτρεπε να απορροφηθεί αρκετό διοξείδιο του άνθρακα για να αντισταθμιστούν μόνιμα οι εκπομπές ορυκτού CO2 στις χώρες του Βορρά). Όμως, πέρα από αυτά τα κολπάκια και τα τεχνάσματα, όλοι αυτοί οι πολιτικοί διαχειριστές του κεφαλαίου πιστεύουν απόλυτα (ή καμώνονται πως πιστεύουν) εφεξής σε μια θαυματουργή λύση: την αύξηση του μεριδίου των «τεχνολογιών χαμηλού άνθρακα» (κωδική ονομασία της πυρηνικής ενέργειας, ειδικά των ‘‘μικροσταθμών’’) και, κυρίως, την ανάπτυξη των επιλεγόμενων ‘‘τεχνολογιών αρνητικών εκπομπών’’ (TEN – ή CDR, για Carbon Dioxyde Removal), που θεωρούνται ότι ψύχουν το κλίμα αφαιρώντας από την ατμόσφαιρα τεράστιες ποσότητες CO2 που προορίζονται να αποθηκευθούν κάτω από τη γη. Πρόκειται για την

επιλεγόμενη υπόθεση του ‘‘προσωρινού ξεπεράσματος του ορίου επικινδυνότητας’’ του 1,5°C.

Σχετικά με την πυρηνική ενέργεια, δεν έχει νόημα να επεκταθούμε μετά από αυτό που έγινε στη Φουκουσίμα. Όσο για τις ‘‘τεχνολογίες αρνητικών εκπομπών’’, οι περισσότερες δεν υπάρχουν παρά στο στάδιο του πρωτοτύπου ή της επίδειξης, και οι κοινωνικές και οικολογικές τους συνέπειες υπόσχονται να είναι επικίνδυνες (θα επανέλθουμε πιο πέρα). Όπως και να ’χει: θέλουν να μας κάνουν να πιστέψουμε πως θα σώσουν το παραγωγικίστικο/καταναλωτικίστικο σύστημα και ότι η ελεύθερη αγορά θα αναλάβει να τις αναπτύξει. Στην πραγματικότητα, αυτό το σενάριο επιστημονικής φαντασίας δεν στοχεύει πριν απ’ όλα να σώσει τον πλανήτη: στοχεύει πριν απ’ όλα να σώσει την ιερή αγελάδα της καπιταλιστικής ανάπτυξης και να προστατεύσει τα κέρδη των μεγαλύτερων υπευθύνων αυτής της καταστροφής: τις πολυεθνικές του πετρελαίου, του άνθρακα, του φυσικού αερίου και της αγροβιομηχανίας».

Ο καπιταλισμός για να κρατήσει υποταγμένη τη φύση στο απόλυτο πρόταγμα της κερδοφορίας, θα κάμει αυτό που γνωρίζει καλά: θα προετοιμάσει μια νέα δυστοπία…

Οικολογικό κίνημα, πολιτικός αγώνας
και σοσιαλιστική στρατηγική

Ωστόσο, ο καπιταλισμός δεν είναι απλώς ένα αδηφάγο θηρίο, αλλά και ένα τραυματισμένο από τις πολλαπλές του κρίσεις θηρίο. Το νεοφιλελεύθερο πρότυπο συσσώρευσης «δεν αισθάνεται καλά τελευταία» και η κρίση του γεννά διαρκώς νέες κρίσεις. Στην πραγματικότητα, η Αριστερά δεν καλείται μόνο να «εμπλουτίσει» το δίλημμα «σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα» με τον νέο ιστορικό «άξονα» των ζητημάτων που αφορούν την κλιματική αλλαγή, αλλά να αναμετρηθεί με την «απροσδιόριστη απεραντοσύνη των σκοπών» (Μαρξ) του σχεδίου της ανθρώπινης χειραφέτησης: ανασυγκρότηση της ζωής στον πλανήτη με βάση τις ανάγκες αυτών που παράγουν όλες τις προϋποθέσεις της ζωής (των εργαζόμενων τάξεων), ανασυγκρότηση της ζωής στον πλανήτη με βάση τις επείγουσες

προτεραιότητες της διάσωσης των οικοσυστημάτων. Κοντά σε αυτά όμως, στη μήτρα της καπιταλιστικής κρίσης γονιμοποιούνται σειρά κρίσεων, που κάνουν αναντικατάστατα στοιχεία του λόγου, της πολιτικής, της στρατηγικής φυσιογνωμίας της Αριστεράς τα ζητήματα της εναντίωσης στον εθνικισμό (πόσο οξεία είναι η αντίθεση μεταξύ της επείγουσας ανάγκης πλανητικών λύσεων για την κλιματική αλλαγή και του στενού ορίζοντα των «εθνικών προτεραιοτήτων»!), της υπεράσπισης των δικαιωμάτων των γυναικών και των λοατκια ατόμων (που καθόλου τυχαία έγινε η σημαία της νέας και της άκρας δεξιάς), της πάλης ενάντια στον ρατσισμό (πόσο οξεία είναι η αντίφαση ανάμεσα στα σφραγισμένα σύνορα και τη σύμβαση της Γενεύης για τα δικαιώματα των προσφύγων), της πάλης ενάντια στον παλιό (θρησκόληπτο ή μη) και νέο ανορθολογισμό.

Αυτοί είναι οι δεσπόζοντες, βασικοί άξονες ανασυγκρότησης της νέας αντικαπιταλιστικής-επαναστατικής αριστεράς στην εποχή των υπαρξιακών διακυβεύσεων. Που είναι απαραίτητο να συντεθούν πάνω σε δύο βασικούς καμβάδες: τον διεθνισμό και το ταξικό στοιχείο. Διεθνισμός, γιατί ένα τέτοιο πρόγραμμα δεν έχει μόνο αυτονόητα διεθνείς ορίζοντες, αλλά και διεθνείς προϋποθέσεις για την επιτυχία του. Το «ταξικό στοιχείο», από την άλλη, δεν πρέπει να ταυτιστεί στενά και κοντόθωρα με τον προαιώνιο οικονομισμό ρευμάτων της Αριστεράς, αλλά με τον πυρήνα του ιστορικού πλάνου της ανθρώπινης χειραφέτησης: για να στείλουμε το «τρελό φορτηγό» του κεφαλαίου στην ιστορική ανακύκλωση ώστε να σώσουμε τον πλανήτη και τις ζωές μας, πρέπει να εξαλείψουμε τις ταξικές διακρίσεις, την ταξική καταπίεση, τις τάξεις, και όσα είναι συνδεμένα μαζί τους, το κράτος ως όργανο των συμφερόντων και της εξουσίας της κυρίαρχης τάξης.

Ναι, είναι η ώρα για άμεση δράση. Ωστόσο, όταν οι διακυβεύσεις έχουν τόσο ιστορικό και υπαρξιακό χαρακτήρα, η άμεση δράση θα βαδίζει στα τυφλά και θα καρκινοβατεί αν δεν εμπνέεται από ένα τέτοιο, συνολικό σχέδιο χειραφέτησης. Δεν πρόκειται για «ιδεολογία» ή ευγενείς απώτερους σκοπούς κάποιων που δεν αφορούν κανέναν άλλον, αλλά για επείγουσα ανάγκη αν θέλουμε να

αποτρέψουμε την κοινωνική βαρβαρότητα και την οικολογική δυστοπία.

Αυτό το ιστορικό πρόγραμμα εύκολα μεταφράζεται σε ένα πιο συγκεκριμένο πρόγραμμα άμεσων διεκδικήσεων για:

- προστασία και διεύρυνση των δημόσιων αγαθών (του νερού, των δασών, του αιγιαλού, των θαλασσών, των δημόσιων χώρων), ενάντια στην εμπορευματοποίηση και την «κοινωνία ιδιωτών» που πρεσβεύει ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός
- δημόσιες υποδομές για περιβάλλον, υγεία, εκπαίδευση, ενέργεια, μεταφορές, και απο-εμπορευματοποίηση των υπηρεσιών τους
- αλλαγή της σύνθεσης των κρατικών δαπανών με βάση αυτές τις προτεραιότητες, αλλά και την άμεση προτεραιότητα ουσιαστικής στήριξης όσων πλήττονται ήδη ή θα πληγούν στο μέλλον από τις διογκούμενες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής
- αναδόμηση του οικιστικού ιστού και συνολικό επαναπροσδιορισμό της σχέσης με τη φύση. Και λίγο πιο συγκεκριμένα, αν και βέβαια εντελώς ενδεικτικά:
- κατεπείγουσα αλλαγή του ενεργειακού προτύπου, με εγκατάλειψη των τεχνολογιών άνθρακα (που σημαίνει και εγκατάλειψη των εξορύξεων, επί παραδείγματι στο Αιγαίο και την ανατολική Μεσόγειο) και διεθνή, συν τονισμένη στροφή στις εναλλακτικές μορφές ενέργειας με δημόσιο συντονισμό και χρηματοδότηση
- στροφή σε αποκεντρωμένα μοντέλα ενεργειακής επάρκειας σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα
- αλλαγή του καταναλωτικού προτύπου, με κατάργηση της σπατάλης από την υπερκατανάλωση των πλουσίων, κατάργηση επιβλαβών για το περιβάλλον προϊόντων και υπηρεσιών, θέσπιση σοβαρών αντικινήτρων ή και κατάργηση προϊόντων και υπηρεσιών με αρνητικό οικολογικό αποτύπωμα που δεν καλύπτουν θεμελιώδεις και ουσιαστικές ανάγκες αλλά ικανοποιούν τη βουλιμία του κεφαλαίου για διεύρυνση της «καταναλωτικής βάσης»

- αλλαγή με ριζική επανιεράρχηση του μοντέλου μεταφορών, με θέσπιση κινήτρων και αντικινήτρων για στροφή στα δημόσια μαζικά μέσα μεταφοράς (π.χ. τρένο) έναντι των ιδιωτικών (Ι.Χ. αυτοκίνητο), με δραστική μείωση των αεροπορικών μεταφορών, με δραστική μείωση (παράλληλα με τη στροφή στο ενεργειακό μοντέλο) των θαλάσσιων μεταφορών προϊόντων της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων
- στροφή από το υπερσυγκεντρωτικό, αντιοικολογικό, ιογόνο και απαράδεκτο μοντέλο της αγροκτηνοτροφικής βιομηχανίας των πολυεθνικών σε ένα διατροφικό μοντέλο χωρίς μεταλλαγμένα, με κατάργηση των βιομηχανιών μαζικής εκτροφής ζώων για παραγωγή κρέατος και προϊόντων του κρέατος σε συνθήκες αιχμαλωσίας και βασανισμού των ζώων παράλληλα με δραστική μείωση της κατανάλωσης κρέατος, χωρίς χημικά λιπάσματα και φυτοφάρμακα.

Είναι περισσότερο από βέβαιο ότι η κοινωνία των ανταγωνιζόμενων ιδιωτών καπιταλιστών και των ανταγωνιζόμενων κρατών, που έχει αναγάγει το κέρδος και την εξουσία των ανταγωνιζόμενων δυνάμεων που το κανοναρχούν και το διασφαλίζουν σε απόλυτο και απαραβίαστο πρόταγμα και θυσιάζει τα πάντα στον βωμό του, δηλαδή ο καπιταλισμός, ούτε θέλει ούτε μπορεί να υλοποιήσει ένα τέτοιο σχέδιο, και μάλιστα με τους κατεπείγοντες ρυθμούς που είναι αναγκαίοι και με τον διεθνή συντονισμό που είναι απαραίτητος για την αποτελεσματική και έγκαιρη υλοποίησή του. Αντίθετα, οι κυβερνήσεις και οι καπιταλιστικοί θεσμοί έχουν κάνει ξεκάθαρο ότι α) είναι ανίκανοι να κερδίσουν τη μάχη με τον χρόνο ώστε να προλάβουν το σημείο μη επιστροφής, β) είναι ανίκανοι να ξεπεράσουν το πλαίσιο των επιχειρηματικών και κρατικών ανταγωνισμών ώστε να εξασφαλίσουν τον απαιτούμενο διεθνή συντονισμό, γ) έχουν σαφώς επιλέξει τη στρατηγική του «πράσινου καπιταλισμού» (αποθέτοντας τις τύχες της ανθρωπότητας στην «πράσινη» επιχειρηματικότητα και την αγορά, στο πλαίσιο της οποίας ανθεί έως και η αγορά… ρύπων) και του «εμπλουτισμού» του ενεργειακού μοντέλου με περισσότερα πυρηνικά και με τις επικίνδυνες και μάλιστα ανώριμες τεχνολογίες της δέσμευσης διοξειδίου του

άνθρακα και αποθήκευσής του στο υπέδαφος.

Είμαστε λοιπόν αναγκασμένοι να διεξάγουμε σκληρό αγώνα για τη σωτηρία του πλανήτη Γη και της ανθρωπότητας, για να αποτρέψουμε ένα δυστοπικό μέλλον οικο-βαρβαρότητας που είτε σχεδιάζει συνειδητά είτε διακινδυνεύει η κοινωνική μειοψηφία των κυρίαρχων τάξεων. Πλέον, όχι μόνο το όραμα μιας κοινωνίας της ανθρώπινης χειραφέτησης, αλλά η υπαρξιακή ανάγκη να αποτρέψουμε το οριστικό ξεπέρασμα του σημείου «μη επιστροφής» της κλιματικής κρίσης και έτσι να αποφύγουμε ένα δυστοπικό μέλλον, επιβάλλουν τον αντικαπιταλιστικό-οικοσοσιαλιστικό προσανατολισμό του κινήματος αλλά και της Αριστεράς. Που εμπλουτίζει κι8α ανανεώνει το ιστορικό πλάνο της ανθρώπινης χειραφέτησης και της οικοδόμησης μιας κοινωνίας σε εντελώς διαφορετικά, ανταγωνιστικά με τον καπιταλισμό, πρότυπα και αξίες.

Ο καπιταλισμός δεν θέλει, δεν μπορεί, δεν πρόκειται να ανεχθεί τέτοιες λύσεις. Το σχέδιο της ανθρώπινης χειραφέτησης θα διεκδικηθεί με τα παλιά, γνωστά, καλά μέσα: με τη μαζική κινητοποίηση, τον αγώνα των ιδεών, τη διαδήλωση, τον διεθνή συντονισμό και τη διεθνή δράση. Γι’ αυτούς τους λόγους και με αυτόν τον τρόπο, στις 24 Σεπτεμβρίου, στο μεγάλο διεθνές κινηματικό ραντεβού για την κλιματική αλλαγή, θα είμαστε «εκεί»!

Σημειώσεις-παραπομπές

1. Βλέπε, Δώρα Σταθοπούλου «Κρατική πολιτική φιλανθρωπίας πάνω στις ζωές των πυρόπληκτων», στο Commune (https://commune.org.gr/kratiki-politiki-filanthropias-pano-stis-zoes-ton-pyroplikton/)
2. www.avgi.gr/politiki/393556_oi-7-protaseis-toy-syriza-gia-ethniko-shedio-anasygkrotisis
3. Βλέπε, Ντανιέλ Τανούρο «Στο χείλος του γκρεμού. Τι δεν βλέπει η διακυβερνητική ομάδα εμπειρογνωμόνων», στο Commune https://commune.org.gr/sto-cheilos-tou-gkremou-ti-den-

vlepei-i-diakyvernitiki-omada-ebeirognomonon/
4.
https://commune.org.gr/sto-cheilos-tou-gkremou-ti-den-vlepei-i-diakyvernitiki-omada-ebeirognomonon/